II 381
195645

PREPARATIUNEA TRUPURILORU MORTILORU

pentru inmormentare.

STUDIU LITURGICU

Fragmentu dein unu traptatu liturgicu mai lungu despre inmormentarea crestina dupa ritulu orientalu

SCRISU DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

JUSTINU POPFIU.

Retiparitu dein „Predicatoriulu Sat. Romanu.“

GHERL'A.

Imprimari'a diecesana.

1877.

Veneratului Cleru

alu

Diecesei romane greco-catolice de Oradea-mare

CÁ

unu semnu alu legaturei colegiale, ce ne intrunesce sufletele in sublim'a misiune apostolica si cá o proba a lucrariloru, cu cari ne ocupàmu in órele nóstre libere, si cari nu vomu intardîá a le supune acusi intrege judecatei onoratului publicu, publicandu in tempulu celu mai deaprópe cartea de rogatiuni: **„Mominte ceresci in esilulu pamentescu“** editiune de lucsu, cuprindiendu afora de rogatiuni alese multe invetiature instruptive despre *rogatiune,* despre s. *taina a penetintiei si cuminecaturei,* despre *serbatori,* sî *esplicarea detaiata a santei liturgie dupa sensulu ei misticu sî desvoltarea ei istorica,* din care parte acum incepe a se publicá in *„Predic. Sat. Romanu“* unu fragmentu de proba.

Justinu Popfiu.

755316

195645

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201802223

PREPARATIUNEA TRUPURILORU MORTILORU PENTRU INMORMENTARE.

STUDIU LITURGICU SCRISU DE JUSTINU POPFIU.

(Fragmentu din unu traptatu liturgicu mai lungu despre inmormentarea crestina dupa ritulu orientalu.)

I.

Cunoscentie generale despre inmormentarea crestina.

Imbalsamarea trupuriloru mortîloru la Egipteni si Evrei, — urnele scumpe, adese de argentu, marmore si auru, la Greci si Romani etc. au nu suntu aceste probe învederate, cà asiediarea remasîtieloru inanimate ale repausatîloru nu a fostu neci odata lucru indiferinte in ochii popóreloru.

Inmormentarea repausatiloru se facea cu óre-care solenitate religiosa si pompa doliosa la tóte popórele in tóte seclele.

Si ce mirare! Au nu e acést'a una efluintia necesaria a semtiului naturalu, ce-'lu plantà mân'a Atotupotentelui in anim'a omenésca?!

Ce feliu! Candu mân'a cruda a mortii smulge anima decatra anima, cá se o arunce préda putrediunei in mormentulu gerosu; candu taia fora indurare si ràpesce cu sene câte unu medulariu din trupulu familiei, din sinulu societatiei, cá se-'lu franga si nimicésca; se póte óre, ca famili'a, ca societatea, càroru repausatulu apartienea in viétia cu virtutile si slabitiunile, cu iubirea si servitiele, cu luptele si interesele sale, se-i privésca mutarea lui in locuintiele streine ale imperatîei mortiei, fora a dá espresiune víua semtiului seu de perdere? fora a petrece cu semne de onóre, de pietate si de jale la repausulu seu pre luptaciulu cadiutu sub arm'a dusmanului comunu, in lupt'a vietiei?!

264.015-055

Sî baseric'a lui Christosu, venitu-a ea óre a nàdusî, a stinge instinctulu nobilu, înnascutu animeloru nóstre?

Au nu mai bene a-lu desvoltá, a-lu perfectiuná si consacrá?!

Ea, care onóra in omu tipulu si asemenarea lui Domnedieu, erede alu imperatîei ceresci, unu angeru in miniatura, unu fíiu domnedieescu; ea, care si in cortulu celu putrediosu alu omului — in trupu — privesce unu instrumentu, unu sociu demnu alu sufletului, pre care Fíiulu lui Domnedieu, 'lu redicà la comuniune santa cu însusi Domnedieu, consacrandu-lu in santulu Botezu de baserica a Spiritului santu si de madulariu alu trupului seu; ea, care sî dupa mórte in cadavrulu rece cunósce si stima nu-numai relicviele scumpe ale unui fíiu si osteanu alu seu ràpitu din bracie-le-i materne; cì relicviele trupului misteriosu alu lui Isusu Christosu, ruinele basericei santîte Spiritului santu si destinate la nemorire, cari le va cercá si culege odinióra man'a domnedieésca in dîu'a marita a inviarei, si le va cladí din nou in regiunile de susu, in pamentulu Ierusalimului ceresc; potere-ar' ea remané rece, fora misicare langa aceste trupuri? fora a le incungiurá cu manifestatiuni de onóre si pietate? fora a santî prin ceremoniele, prin rogatiunile si cantarile sale calea, pe care le pórta la odihn'a mormentului?!

Ea, care nu lipsesce neci la unu actu mai importante alu vietiei, asistandu fíiloru sei sub totu cursulu vietiei pamentesci cu rogatiunile sale, imbiandu-le darurile sale; se-i lase a descinde in grópa intunecósa spre somnulu mortiei lipsiti de mangaiarea rogatiuniloru sale? nepetrecuti de benecuventarea s'a?

Instinctulu naturalu comunu toturoru o indemná, carapterulu delicatu alu ei de mama o imboldea, spiritulu religiunei nóstre sante pretendea, a nu parasí in momen-ulu doliosu, la pasulu ultimu pre fíii sei, cari din tîtiele

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ei au suptu laptele vietiei eterne; cì a-i petrece la repausulu mormentului, si din colo de mormentu, pana la Tribunalulu de susu, celu pucinu cu onorile si rogatiunile sale.

Cì pre câtu e de mare diferinti'a intre pagânii, cari se têrêiau îngenunchiandu înaintea idoliloru si a tapturelorn, si intre crestinii, cari ambla in lumin'a evangeliei, scutiti, sustienuti de braciele crucei; intre credenti'a, sperantiele si aspiratiunile celor'a, si între credenti'a, sperantiele si aspiratiunile cestor'a; pre atâtu e de mare diferinti'a între actulu de înmormentare alu pagâniloru si actulu de înmormentare alu crestiniloru.

Popórele cele mai culte pagâne, Grecii si Romanii, alu caroru sufletu intunecatu nu vedea prin nóptea mormentului resarita de ce'a parte auror'a vietiei eterne, privindu in mórte un'a despartîre eterna si disolutiune totala, ardeau trupurile mortîloru [1]) si cenusi'a adunata o asiediau in urne, pastrate seau in casele loru, seau in mausolee cladite in midiloculu càliloru publice.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Crestinii, cari cu ochi tientiti la acelu mare erou, care golindu pocalulu dorerei si alu mortiei, judecat'a mortiei nóstre o schimbà in mersu triumfalu, [2]) in mórte nu vedeau decâtu despartîre trecatória, terminarea drumului tempuralu si trecere la cele eterne, [3]) capetulu luptei portate cu gloria, usi'a vietiei, descalecare la limanulu securitatiei [4]) unde voru intrá odinióra sî trupurile reinviate, din cenusi'a

---

[1]) Datena, care precum adeverésce *Macrobiu* in secl. 4. sub influinti'a benecuventata a crestinismului incetà de sene. *Licet urendi corpora defunctorum usus nostro seculo nullus sit.*“ (Saturn. VII. 7.)

[2]) „Hausit calicem doloris et mortis totumque supplicium transtulit in triumphum.“ (S. Leo M. Serm. 69 de Pass. Domini.)

[3]) „Temporali itinere decurso ad aeterna transgressus.“ (S. Cypr. in l. de morte.)

[4]) „Tanquam victoriae consummatio, tanquam vitae ianua, et perfectae securitatis ingressus.“ (S. Bern. in epist.]

mormentului, cu marire;[5]) spariáti de arderea trupuriloru cá de unu actu, in care pietatea se ingâna cu crudelitatea, cum o înfierà in batjocura Tertulianu,[6]) astrucáu trupurile repausatîloru întrege cá odinióra Evreii in pamentu, din care au fostu luate; nu din superstitiunea, ce din reutate o aruncáu pagânii cá acusa in faci'a crestiniloru, cà astfeliu dóra aru crede a ff pastrate pana la înviare; ci cà vedeau in acést'a dupa Minuciu Felice un'a datena mai nobila, santîta prin antecitatea, recomendata prin umanitatea s'a,[7]) prin care acele nu nimicite cu forti'a, cì lasate disolutiunei naturale, se reintorcu la originea loru,[8]) prefacute cá intr'unu semburu, din care dupa putrediune, ne va resarí nóua viétia;[9]) purcediendu in acést'a dupa convictiunea, carei i dede atâtu de frumósa espresiune s. Augustinu, cà nu se cuvene, nu este iertatu, a despretiuí trupurile, de cari usa Spiritulu santu cá de organele si vasele sale santîte. Càci déca anelulu seau vestimentulu, ce ne remáse suvenire dela parenti, cu atâtu e mai pretiuitu in ochii nostri, cu câtu mai mare e afeptulu nostru catra densii; cum amu poté despretiuí trupurile, cu cari traímu in legatura multu mai familiara si mai intima?![10])

[5]) „Ossa arida audite verbum Domini; Ecce ego intromittam spiritum in vos et vivetis.“ [Ezech. XXXII. 7.]

[6]) „Ego magis ridebo vulgus, tunc quoque, cum ipsos defunctos exurit . . . O pietatem de crudelitate ludentem!“ [Tertul. De ressur. c. I.]

[7]) „Corpus omne, sive arescit in pulverem, sive in humorem solvitur, vel in cinerem comprimitur. . . . Deo elementorum custodi reservatur. Nec ut creditis ullum damnum sepulturae timemus, sed meliorem et veterem consuetudinnm humandi frequentamus.“ [Minuc. Felix c. XI. num. 2.]

[8]) „Pulvis es et in pulverem reverteris“ [Gen. III. 19.]

[9]) „Instar seminum quae terrae mandantur, nequaquam peimus cum dissolvimur, sed velut sati, morte per gratiam Christi destructa, resurgemus“ [S. Athanas Orat de Incarn. verbi.]

[10]) Nec contemnenda et abjicienda sunt corpora defunctorum,

Cumplita e mórtea in ochii pagâniloru, [11]) prin carea se vedu taiati de pre pomulu vietiei, fora a poté aruncá un'a privire de sperare in alta lume mai fericita, unde se convina si se se imbracisie éra cu iubitii loru; pentru ace'a la fiacare lovitura a ei erumpu in sughitiuri si tîpete necumpetate, [12]) cu smulgerea perului, spintecarea vestmînteloru si preserarea capului cu cenusia, ascundiendu-actulu înmormentarei su velulu noptiei, care — precum se vede din cuventele lui Julianu Apostatulu, prin care opresce înmormentarea de dî a crestiniloru — o credeau mai corespundietória dorerei loru desperate. [13])

Cumplita e mórtea sî in ochii crestiniloru cá soldulu pecatului; dar' privindu o la lumin'a evangeliei, învinsa prin Isusu Christosu, [14]) nu se temu de ea, o despretuescu, o cérca in credenti'a nemorirei, cum adeveresce dusmanulu Lucianu. [15]) De unde înmormentarea dupa marturisirea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

maximeque justorum atque fidelium, quibus tanquam organis et vasis ad omnia opera bona usus est S. Spiritus.

Si enim paterna vestis et annulus tanto carius est posteris, quanto erga parentes maior affectus; nullomodo ipsa spernenda sunt corpora, quae utique multo familiarius et coniunctius, quam quaelibet indumenta gestamus." [S. Aug. de cur. ger. pro mort. c. III.]

[11]) „Horribilis ille dies!" numesce *Cicerone* dîu'a mortii [Tusc. I 49]

[12]) La romanii vechi erâu anumite femee, conduse cu bani, cari se cantâu si vaietâu la înmormentare, si se numiâu *„sprefice."*

[13]) Quoniam et dolor in exequiis secretum amat." [Cod. Theod.

[14]) Frumosu esprime *Chateaubriand* acést'a credentia a crestiniloru in opulu seu *„Martirii"* [„Les Martyrs"] cant. VIII. representandu mórtea postata la portele iadului, tienendu intr'una mana secerea s'a fatala, éra cu ce'alalta acoperindu-si ran'a cumplita si nesanabila, care o primí in culmea Golgotei dela Isusu, eroulu triumfatoriu.

[15]) „Persvaserunt enim sibi miseri in universum quidem se futuros immortales, et perpetuo tempore victuros; unde etiam contemnunt mortem, passimque sua se sponte occidendos praebent." (Lucian. De morte peregrin. n. 13.)

santului Augustinu li este mangaiare; [16]) mortii loru, in câtu iertáu persecutiunile sangeróse, [17]) nu-i porta pre afurisiulu la intunecimea noptiei, ci cá fíii luminei la lumin'a dîlei, intre psalmi si rogatiuni; nu néca lacrimele, dar' 'si stempera dorerea [18]) in convingerea, cà cei mutati nu suntu pierduti, ci numai tramisi inainte, [19]) nu ni-au lasatu in eternu pre noi cei remasi aici, ci ne-au premersu numai nóue, celoru, cari li vomu urmá preste pucinu. [20])

Inmormentarea pagâna unu tristu epilogu alu tragediei vietiei omenesci, dupa care se lasa cortin'a, se stingu luminele, se întinde intunecimea.

Sî inmormentarea crestina?! nu-numai unu demnu epilogu alu epopeei mari a vietiei omenesci, ci sî unu mândru preludu la nóu'a viétia, ale carei dalbe diori ne zîmbescu dincolo de mormentu.

Inmormentarea pagâna unu adeveratu cortegiu de mórte, asia precum diavolulu voí a-lu înscená pre pamentu.

Si înmormentarea crestina?! Unu falnicu mersu de triumfu. E finita lupt'a. Eroulu pléca a primí cunun'a. [21]) Éca totu!

---

[16]) „Omnia ista, idest curatio funeris, conditio sepulturae, pompa exequiarum, magis sunt vivorum solatia.“ [S. Aug. De civ. Dei lib. I. c. 11.]

[17]) Astfeliu credintiosii din Cartaginea, de fric'a persecutiunei ingropara trupulu santului *Cipriánu* nóptea. „Eius corpus . . . . . per noctem sublatum cum cereis et scolacibus ad arias Macrobii Candidiani cum voto et triumpho magno deductum est“ (Acta S. Cypr.)

[18]) „Moerorum non tollo, sed moeroris vehementiam tollo. [S. Chrysost. De Lazaro conc. 5.)

[19]) „Non enim amitti, sed praemitti videntur, quos non assumptura mors, sed aeternitas receptura est.“ (S. Ambros. l. I. De excessu fratr. sui Satyri.]

[20]) „Eos non in aeternum nos relinquere mansuros, sed aliquantum praecedere secuturos.“ [S. Aug. Serm. 172. De verb. apost.]

[21]) „Bonum certamen certavi, cursum consumavi, fidem servavi,

„Nu plangeti!“ „Nu a moritu ci dórme!“ acestu viersu de mangaiare ni suna din crepaturele secrîeloru, din gliele muschióse ale morminteloru.

Acést'a credentia mangaiatória se vede împrimata pre tóte ceremoniele de înmormentare ale basericei crestine. Acést'a credintia respira din tóte rogatiunile ei funebrale.

Asiediarea oficiului de înmormentare in acelu ordu si sistema organica, in care ni-lu propunu Ritualele nóstre, se perde in negur'a secleloru; dar' chiaru acést'a imposibilitate, de a-i aretá autoriulu, si tempulu originei, au nu pleda ea pentru anticitatea lui?! cu atâtu mai virtosu, cà nu este greu a documentá, — precum se va vedí in decursulu acestui traptatu, — *cà ceremoniele particularie,* din cari cá din totu atâtea particéle scumpe e compusu cá unu frumosu mosaicu oficiulu nostru funebralu, *ascindu pana la murgitulu crestinatatiei;* bá le intempinàmu in linee fundamentale, *in prim'a inmormentare crestina, in inmormentarea Domnului nostru Isusu Christosu;* santa înmormentare, care remane modelu de imitatu pentru tóte îngropatiunile crestine!

Unu doliosu cortegiu funebralu descindea de pre Golgot'a catra gradin'a lui Iosifu din Arimate'a in umbrele serei acelei Vineri cumplite si pururea memorabile, portandu la repausu trupulu Mnelului domnedieescu, frantu si sangeratu pre altariulu crucii pentru pecatele lumei. Si acolo eráu in suit'a gelósa mam'a santa si preacurata, cu sagét'a dorerei in anim'a s'a sfasîata, invetiacelulu iubitu, s. Joanu, preotu alu Legii Nóue, amicii marelui repausatu, cari ceru-

in relinquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominos in illa die justus judex.“ [II. Tim. IV. 7—8.]

sera trupulu dela Pilatu, si acolo eráu muierile píe, cari 'lu petrecusera plangundu pre calea sangerósa a mortiei si stetera su crucea lui, credintióse lui pana la mórte, si pana in mórte, preparandu sî imbalsamandu trupulu recitu pentru culcusiulu rece alu mormentului. [22])

Trupulu preparatu prin mane iubitórie spre repausulu mortiei, suit'a de doliu alu consangeniloru si a amiciloru, ministrulu basericei, preotulu, gróp'a in gradina in cemeteriu; éca in semburu, in miniatura înmormentarea crestina!

Din acestu semburu înmormentarea crestina, carea la inceputu, candu baseric'a din caus'a persecutiuniloru nu se poté aretá lumei in ornatulu seu stralucitu de nunta cá mirés'a Domnedieului celui víu, trebuiá se se restringa numai la acturile cele mai necesarie de pietate, fora pomp'a faclieloru, a cantariloru si a stendardeloru, si fora eclatulu conductului impunatoriu pre stradele publice, din ce in ce se desvoltá mai multu, imprumutandu unele ceremonie dela evrei si chiaru sî dela pagani, benecuventandu-le si consecrandu-le acele in servitiulu seu spre cultulu curatu alu Domnedieului adeveratu; pana-ce pasîndu baseric'a in atmosfer'a mai libera, ce i-se asecurà prin marele Constantinu, se introduse a se face sî înmormentarea in anumitu ordu, cu conductu solenu publicu, si cu un'a pompa si stralucire, care mangaia, edifica, inaltia!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[22]) „Post haec autem rogavit Pilatum Joseph ab Arimathea, (eo quod esset discipulus Jesu, occultus autem propter metum Judaeorum), ut tolleret corpus Jesu. Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad Jesum nocte primum, ferens mixturam myrrhae et aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, et ligaverunt illud linteis, cum aromatibus, sicut mos est Judaeis sepelire etc.“ [Joann. XIX. 38—42.]

Dóue momente ne batu in ochi acumu sî la înmormentarea Domnului nostru Isusu Christosu: *preparatiunea trupului* pentru repausulu mormentului, unu lucru de pietate alu invetiaceliloru si alu amiciloru, si *însusi actulu înmormentarei.* Momente, cari le involve si astadî ingropatiunea crestina.

Preparatiunea trupului o concrede baseric'a sî astadî consangeniloru, retienendu-si sîe oficiulu, a primí trupulu preparatu, a-lu benecuventá, si a-lu portá in conductu serbatorescu, inaltiatu prin pomp'a ceremonieloru sale maiestóse spre a-lu depune in gradin'a sa santîta, in cemeteriu.

De unde actulu înmormentarei crestine se desface de sene in dóue parti principale:

A) Ceremoniele la preparatiunea trupuriloru pentru inmormentare.

B) Ceremoniele la insusi actulu inmormentarei, esccutate prin baserica.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi venimu a pune in vederea on. cetitori de asta data *una deduptiune archeologicu-liturgica a ceremonieloru preparatiunei trupuriloru pentru inmormentare.*

II.

Ceremoniele preparatiunei trupuriloru mortiloru pentru înmormentare.

Lunga e calea, ce ne stà inainte. „*Intrá-va omulu in cas'a eternitatii s'ale.*“ (Eccl. XII. 5). — Pasî-vomu óre nepreparati pe una cale lunga, cá acést'a?!

Sufletulu pasiesce pe ea imbracatu in vestmentulu penitentiei, nutritu, recoritu, întaritu cu mancare si beutura angerésca, acompaniatu de socii nedespartîti, cari din tóte câte avuse pre pamentu, singuri 'lu petrecu in locuentiele

nemorirei, — acompaniatu de faptele s'ale bune (seau vai lui! deca: rele, neespiate) cari dupa s. Bernardu striga: *faptele tale suntemu, nu te vomu parasî!*[23]) Démna preparatiune de sufletulu nemoritoriu!

Dar' trupulu?! Trupulu are a face de asta data numai una scurta cale, — calea la cemeteriu, calea la grópa; càci de-sî mórtea jace învinsa prin Domnulu nostru Isusu Christosu, — in pedéps'a pecatului remaseràmu totusi supusi dupa trupu putrediunei pamentului, si nu alt'cum, decâtu prin întunecimea acestei ghiacióse grópe, î-i este permisa trupului întrarea la lumin'a eternitatiei!

Dar' scurta ce e acést'a cale, cum se pasiésca totusi pe dens'a trupulu, fora a fí preparatu si adornatu, fora a-'si primí sî elu garnitur'a cuvenintiósa in unu modu demnu de natur'a s'a, demnu de destinatiunea inalta ce-i este reservata?!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ceremoniele principale ale preparatiuuei trupului suntu:

1. *Inchiderea ochiloru si a gurei.*
2. *Spalarea si intruneori ungerea.*
3. *Imbracarea in vestminte nóue funebrale.*
4. *Culcarea in secríiu si espunerea cu cruce si între lumine.*
5. *Priveghiulu langa cadavru pana la înmormentare;*

acàroru comentare dupa originea loru istorica, si sensulu misticu, ce li s'a datu, éca-o acì in cele urmatórie:

1. Inchiderea ochiloru si a gurei la' esîrea sufletului.

Unu gemetu sfasîatoriu de anima, unu sughitiu fatalu, si moribundulu 'si dà sufletulu intre îmbracisiarile iubitî-

---

[23]) „Opera tua sumus! Non te deseremus"! [S. Bernardu].

loru sei.[24]) Acóle jace acum fora viétia, viptima mortiei, portandu imprimate pre tóta faci'a s'a, destinsu inse pre ochii sei inclestati si pre buzele sale deschise si desfigurate suferintiele consumatórie ale luptei ultime, ce a luptatu! Déca ómenii nu suntu in stare a scerge acestu tipu infioratoriu alu mortiei de pre faci'a iubitîloru loru repausati; apoi poté-i-ar' lasá pietatea, a nu netedî in acestu tipu de gróza celu pucinu atât'a, câtu li stà in potere?! Ei facu acestu servitîu de pietate mortîloru loru *inchidîndu-le cu mana iubitória ochii si buzele.*

Decandu se afla urma de omu pre pamentu, de atunci se afla urma si de acést'a datena la tóte popórele; datena comendata de insusi semtiulu naturalu cá unu actu de cuvenentia si pietate catra cei repausati.

Dela popórele vechi ea trecú sî la crestini cá unu servitiu de iubire; ce'a ce apare din Dionisiu Alesandrinulu la Eusebiu, care in descrierea unei epidemie aducûndu-'si amente cu cuvente însufletîte, cum multi dintre

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

[24]) E pàtrundietoriu, pana a stórce lacrime, cu ce viue colori depinge s. Ambrosiu acést'a dorerósa scena a vietiei omenesci in panegiriculu asupr'a fratelui seu, asupr'a S. Satiru. Cum î-i sugea resuflarile ultime, cumu-i suflá in gura resuflarea propria seau ca se sorba mórtea moribundului ensusi, seau ca se verse in trupu-i amortîtu vieti'a s'a. Cum 'lu sarutá, cum 'lu imbraciosá pana 'si dede sufletulu intre sarutarile si îmbraciosiarile sale, si mortu inca cumu-i stringea bratiele, cumu-i aduná in gur'a sa, resuflarea-i ultima, cá se sbca din ea consortiulu mortii! Eca le propriele lui cuvente: *Nihil mihi profuit ultimos hausisse anhelitus, nihil flatus in os inspirasse morienti. Putabam enim, quod aut tuam mortem ipse susciperem, aut meam vitam in te ipse transfunderem. O infelicia illa, tamen dulcia suprema osculorum pignora! O amplexus miseri inter quos ex animum corpus obriguit, halitus supremus evanuit! stringebam quidem brachia, sed jam perdideram, quem tenebam, et extremum spiritum ore legebam, ut consortium mortis haurirem!*" (S. Ambros. De excessu Satyri l. I.)

frati, intre acestia sî preoti sî diaconi, espunendu-si periclului mortiei viéti'a propria, servescu la paturile agonisantiloru, adauge, cà *la espirare le inchideau ochii si buzele* [25]). Si, de cene s'ar' face acestu servitîu de comunu, déca nu de consangeni, cari dupa legaturile de iubire apartienu mai deaprópe repausatului, dupa esemplulu, ce ni-lu lasà S. Augustinu, care apunendu mam'a sa S. Monica in an. 59 alu vietiei, *insusi i-a inchisu ochii*, standu cu anima sbuciumata in doreri langa patulu ei [26]).

In sensu misticu ce alta vré se dîca acést'a datena, decâtu cà precum ne asiedìàmu sér'a cu màdulariele obosite in ocupatiunile dîlei spre repausulu noptiei, cá acusi la demanétia se ne scolàmu din culcusiulu nostru cu nóue poteri, spre nóua activitate; astfeliu 'si pléca repausatulu trupulu frantu in lupt'a vietiei spre somnulu trecatoriu alu mortiei, pana va resarí acusi preste morminte serbatórea marita a invierei, si se va scolá prin Isusu Christosu imperatulu vietiei cu anima înnoita, cu poteri nestricatióse spre marírea vietiei eterne. [27]).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Spalarea trupului cu apa si intrune-ori ungerea lui cu aroma.

Déca demanda Domnedieu prin profetulu, a se curatî cei, cari pórta vasele Domnului [28]); apoi cum aru poté iertá

---

[25]) „Oculos illis et ora claudentes.“ (Dionys. Alex. apud Euseb. Hist. eccl. VII. 22.)

[26]) „Premebam oculos eius, et confluebat in proecordia mea moestitudo ingens, et transfluebat in lacrymas.“ (S. Aug. Confess. IX. 12).

[27]) „Sicut de nocte dormiisti, postea evigilasti, sic nostra corpora recordare dormitura per noctem, et postea reddenda vitae a Christo, cum apparebit Judex vivorum et mortuorum.“ (Lud. Vives cap. VII. in Introduct. ad Sap. conf. sî I. Cor. XV. 52).

[28]) „Mundamini, qui fertis vasa Domini.“ (Is. 4. II. 14).

crestinii, cá însusi vasulu celu santîtu alu Domnului, baseric'a inaugurata Spiretului Santu, trupulu, se descinda in pamentu spre pastrare pana la festivitatea cea mare a înviarei, fora a fí spalatu curatu si mûndru de tóta pulberea lumésca?!

Insî-si evreii si insesi unele din popórele pagane observáu acum acestu ritu facia de mortii loru; ce mirare dara, déca acel'a aflà indata la léganulu crestinatatii acceptare promta la crestini, cari nutriau un'a idea atâtu de înalta despre demnitatea si destinatiunea trupuriloru omenesci!

Crestinii cunoscu si observa acestu ritu acum pre tempulu Apostoliloru. càci, precum cetimu in Faptele Apostoliloru, repausandu Tavit'a, interpretata Dorc'a, fú spalata si asia pusa in secrîiu. [29]).

Si se citàmu óre documintele, ce ni-le ofere anticitatea, despre perdurarea acestui ritu la stramosii nostri crestini in seclele urmatórie?! Marturu ni este Dionisu Alesandrinulu la Eusebiu (loc. cit. su nru 25), dupa care neci periclulu bóleloru contagiose nu-i poté retiené pre crestini, a face fratiloru loru adormiti acestu servitiu de iubire [30]). Marturu ni e S. Gregoriu celu Mare, care repórta, cà trupulu sororei s'ale repausate fú desbracatu, spre a fí spalatu dupa datena. [31]).

Ace'a-si nara Gregoriu de Tur despre Pelagi'a [32]).

---

[29]) „Factum est autem in diebus illis, ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent, posuerunt eam in coenaculo.“ (Act. Apost. IX 37.)

[30]) „Hi ergo sanctorum corpora . . . . . lavacro-ornantes.“ [Dionys. Alex. apud Euseb. Hist. eccl. VII. 22.]

[31]) „Cumque corpus ex more mortuorum ad lavandum fuisset nudatum,“ [Greg. Magn. Dialog IV. 6.]

[32]) „Pelagia abluta iuxta morem, collocatur in feretro.“ [Greg. Turon. De gratia confess. c. 104.]

Destulu. Ce trebuintia mai avemu de probe?! Au nu vorbescu acestia despre acestu ritu cá despre un'a datena universala?!

Cu spalarea cu apa erá impreunata sî ungerea cadavreloru cu arome, care ritu imprumutatu dela Egipteni, 'lu observase, dupa Lib. Genes., acum sî Josifu facia de cadavrulu tatane-seu [33]).

La acésta ungere aludu sî cuventele Mantuitoriului rostite la imputatiunea lui Iud'a Iscarioténulu in cas'a lui Simeonu, cu ocasiunea, candu Maria Magdalen'a ungîndu petiórele Mantuitoriului cu miru, le scergea cu pèrulu seu: se o lase in pace, càci Mari'a pe dîu'a îngroparei lui l'a pastratu acel'a [34]).

Sî Mari'a Magdalen'a au nu merse ea intru adeveru dupa mórtea Domnului cu arome, se unga trupulu santu, frantu in braciele crucei pentru rescumperarea nóstra?! [35]).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe aceste urme, dupa aceste esemple purcesi crestinii primi, — ungerea cadavreloru o intempinàmu in seclele prime alaturea cu spalarea.

Probele nu lipsescu.

Presiedintele Maximu amenintiá, dupa Baroniu, pre martirulu Taracu, cà deca nu va apostatá dela credinti'a s'a santa, 'lu va pierde sî pre elu sî remasîtiele lui;

---

[33]) „Praecepitque (Joseph) servis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem.“ [Genes. 4. 2.]

[34]) „Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit pedes eius capillis suis..... Dixit ergo Jesus: Sinite illam, ut in diem sepulturae meae servet illud.“ [Joan. XII. 3, 7.]

[35]) „Et cum transisset Sabbatum, Maria Magdalena, et Maria Jacobi et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.“ [Marc. XVI. 1.]

i va arde trupulu, si cenusi'a i-i o va imprasciá in ventu, cá se nu póta sperá onórea, a fí unsu cu arome si îngropatu [36]).

Tertulianu vorbesce despre ungerea cu arome, cari altor'a deservescu spre scopuri medicinale, cá despre unu actu mangaiatoriu alu îngroparei crestine [37]). Datena observata mai vêrtosu facia de ss. martiri, cá unu semnu de speciala reverintia si destinctiune catra acei bravi ai legiuniloru crestine, cari dupa cuventele santei Scripture spalandu-'si vestmentele in sangele Mnelului, in ceriu inca se bucura de privelegiulu scumpu, a petrece in apropiarea prosima a Mnelului domnedieescu [38]). Astfeliu luara crestinii — cum repórta Baroniu — trupulu martirului Eupliu sî-'lu înmormentara cu onóre, unsu cu arome [39]).

Nu au lipsitu necî de acei'a in cét'a santîloru, cari din umilintia protestara, a se aplicá la trupurile loru înanimate acést'a datena de pietate. Astfeliu st. Efremu cum scrie Pascal, — care amenintià cu pedéps'a focului eternu pre cei ce ar' cutezá a tentá ungerea trupului lui [40]).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

[36]) „Nonne sic te perdam, et sicut antea praedixi, et reliquias tuas? Ne muerculae linteamine corpus tuum involvant, et unguentis et odoribus adornent. Sed sceleste! iubebo te comburi, et cineres tuos in ventum dispergam.“ [Acta mart. Tharaci apud Baron. anno CCXC. num. XXI.]

[37]) „(Aromata) etiam hominibus ad pigmenta medicinalia, nobis quoque insuper ad solatia sepulturae usui sunt.“ [Tertul. Apolog. c. XLVII. si lib. de Idololatr. c. XI.]

[38]) „Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine Agui. Ideo sunt ante thronum Dei.“ [Apoc. VII. 17.]

[39]) „Sublatum est postea corpus eius a christianis, et conditum aromatibus sepultum.“ [Acta mart. Euplii apud Baron. anno CCCIII. num. CXLIX.]

[40]) „Plusieurs saints par humilité défendaient, que leurs corps fussent embaumés.

In aromele destinate spre ungerea cadavreloru mestecau mirha si tèmîia. — Despre mirha adeveresce Grotiu dupa Pliniu, cà se întrebuintiá spre ungerea corpuriloru [41]). Cu privire la tèmîia ni-e marturu Tertullianu, cà arabii mai multa si cu mai bunu profitu o vindeau crestiniloru spre scopulu înmormentarei iubitîloru loru repausati, decâtu pagâniloru spre incensarea altarieloru idoliloru [42]).

Ungerea cu încetulu esî din usu; Encologiulu nostru o prescrie numai la cadavrele preotîloru, cari trebue unse crucisiu cu unu burete muiatu in untu de lemnu pe facia, apoi la tóte închiaturele de frunte ale trupului. Éra spalarea trupuriloru cu apa remasà pana astadî cá unu actu de cuvenintia. — Dar' sî spalarea cu apa, sî ungerea numai unu actu de cuvenintia?! Ce este, ce se nu se santiésca in manele basericei, si se nu capete un'a destinatiune mai înalta?!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Au nu e spalarea — precum esplica Durandu, — simbolulu credentiei, cà déca sufletulu se aventa de pre plaiurile acestei lumi la culmile ceresci, sborandu la Domnedieu curatîtu, santîtu, luminatu prin s. penitentia; — si sociulu lui credentiosu, sî trupulu î-i va urmá acusi la acc'asi marire, — cá la olalta se guste din isvórele fericirei acei'a, cari, cá doi soci nedespartîti la olalta au tienutu

---

C'est ainsi que saint Ephrem menace du feu éternel, quiconque tenterait de l'embaumer.“ [Dictionnaire de Liturgie par l'abbé Pascal edit. Migne pag. 625.]

[41]) „Myrhae vix alius usus est, quam ut corpora incorrupta conservet.“ [Grotius in Math. II. 11.]

[42]) „Thura plane non emimus? Si Arabiae queruntur, scient Sabaci, pluris et carioris suas merces christianis profligari, quam Diis fumigandis.“ [Tertul. Apolog. c. LII.]

lupt'a, — cà prin urmare suntu fericiti, cari adormu in Domnulu fora macul'a pecatului [43]).

Voimu dara a esprime prin acést'a ceremonia: cà numai celui dreptu sî curatu î-i stau deschise portîle ceriului, [44]); curatu a zîditu Domnedieu sî trupulu sî sufletulu, curatu vré a-lu reprimí, si precandu sufletulu se spala in bai'a lacrimeloru s'ale prin s. penitentia [45]; spalatu, curatu dàmu pamentului sî trupulu, atâtu cu unu semnu alu curatîei sufletului, câtu sî cá una espresiune a dorintiei si sperantiei nóstre, ca acusi desfacûndu manile lui Domnedieu incuiatóriele morminteloru, vá se-'lu scóta din putrediunea pamentului si pre elu curatu si prémaritu spre eterna viétia, in locuintiele sante ale imperatîei s'ale.

Éra ungerea, cu tóte cà precum se póte conchide din Grotiu (citatu su nr. 41) se facea si cu intentiunea, de a preservá cadavrele mai lungu tempu in contr'a putrediunei: ce frumosu ne revóca in memoria, ca dupa cuvintele lui Pseudo-Dionisiu Areopag, celu-ce jace cu trupulu vescedîtu, erá unu erou alu evangeliei, inrolatu in cét'a luptatoriloru crucei, chiamatu, prin ungerea la s. Botezu si la s. Miru, in aren'a de lupta, unde lupta Christosu imperatulu in fruntea ostirei alesîloru sei. Si éca-lu acum, lupt'a o-a luptatu cursulu l'a

---

[43]) „Corpus debet lavari ad significandum, quod si anima per confessionem et contritionem a culpa mundata sit; utrumque, scilicet anima et corpus aeternam glorificationem et claritatem in die judicii consequetur; quodque secundum Job, illi vere in Domino moriuntur et beati sunt, qui nullam secum portant maculam, sed in hoc mundo per penetentiam dereliquunt.“ [Durand. Rat.]

[44] „Aperite mihi portas justitiae, ingressus in eas confitebor Domino. Haec porta Domini, justi intrabunt per eam.“ [Psalm. CXVI. 19.]

[45] „Oh! lacryma humilis, tua est potentia, tuum regnum tribunal. Judicis non vereris ..... Quid plura? Vincis invincibilem, ligas omnipotentem“ [S. Hieronym. in epist.]

implenitu..... Credentia, fidelitate a juratu pana la mórte, credenti'a o-a pastratu; luptaciu fidelu s'au promisu, luptaciu fidelu ese din campulu luptei, spre a se infaciosiá 'naintea imperatului seu, si a primí din manile lui dreptu respata cunun'a nevescedîtória a vietiei, repusa luptaciloru bravi [46]).

3. Imbracarea trupului in vestminte noue funebrale.

Vedu inaintea mea person'a adorabila a Mantuitoriului, cum sta in faci'a poporului, ce-i asculta cuvintele d-dieesci, asceptandu trei dîle langa densulu, fora a avé la sene merinde, cu ce se-si stempere fomea, ce-i torturá.... Anim'a lui ddiesca se misca spre compatimire..... *„Mi este mila de poporu!“* [47])

Acolo jace mortulu in cas'a s'a, in mediuloculu bunuriloru s'ale. Ce folosu! Nu mai suntu ale lui. Nu mai sta nemicu la dispusetiunea lui, nu se mai misca nemicu la mandatulu lui. — Curtea lui? cemeteriulu, — Cas'a lui? grop'a, — Tota averea lui? secriiulu. — Golu a esitu dein pantecele mamei s'ale, golu reintorna in sinulu naturei mame. [48])

'Lu potu lasá, se cuvine ore a-lu lasá asiá?! Au nu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[46]) „Pontifex defuncto oleum affundit. Memineris hic, ut in prima illa regeneratione ante S. Baptismum post antiquarum vestium depositionem ille, qui initiatur, in prima sancti symboli participatione, sacri chrismatis oleo inungatur; et hic demum in fine omnium itidem oleum affunditur. Et tunc quidem olei inunctio baptizandum ad sacra certamina evocabat; nunc autem affusum oleum declarat, eum qui defunctus est, iisdem sacris certaminibus functum esse.“ [Dion. Areopag. De eccl. Hier. VII. 8.]

[47]) „In diebus illis, cum turba multa esset, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam, quia ecce jam tridus sustínent me, nec habent, quod manducent.“ Marc. VIII. 1—2.

[48]) „Nudus egressus sum de utero matrís meae nudus revertar.“ Job. c. I v. 21.

prémaresce, însusi Mantuitoriulu, imbracarea celoru goli, cá una opera de misericordia?! [49]) Si cine este mai golu, mai miseru, de-câtu unu mortu?!

Sî decorulu, sî pietatea pretinde a-lu imbracá, a-lu provedé cu garnítura cuvenintiosa pentru nou'a s'a locuintia. [50])

Datina domestica acést'a la crestini dela murgítulu crestinatatii. Dar modulu îmbracarei nu a fostu totu ace-l'asi.

In seclele prime dupa esemplulu immormentarei trupului Rescumperatoriului nostru ddieescu, care fu asiediatu spre repausu, in mormentu de piétra, infasiuratu in giulgiu [51]), iubiau crestinii a invelí mortii loru *in linteole albe de giulgiu,* in form'a infasiarei prunciloru, precum erá in usu si la evrei, cá astfelíu omenii, dupa cuvintele venerabilului *Beda*, asié se jaca in morte cum jaceau odiniora in auror'a vietiei, se fie incatusiati in secriiu, precum eráu incatusiati odiniora în léganu [52])

Astfeliu dupa *„Rom'a subterr."* a lui *Bosi* sî *Aringhi* la saparile facute in catacumbele Romei, trupurile a multi martiri fusera aflate infasiurate in vestminte albe. S. Jeronimu constata ace'asi datina, scriindu despre una muiere martira, cà preotii, a caroru detorintia erá, i invelira trupulu sangerosu in linteolu [53]). Prudentiu canta despre

---

[49]) „Eram nudus, et cooperuistis me." Math. XXV. 36.

[50]) „Contege corpus illius (mortui), et non despicias sepulturam illius" Eccl XXX. VIII. 18.

[51]) „Joseph..... petiit corpus Jesu, et depositum involvit Sindone" Luc. XXIII. 52.

[52]) „Aequum quippe erat, hominem reddire ad sua initia, ut quemadmodum lucem auspicatus fuerat, ita jaceret mortuus; non tantum in cunis, sed etiam in sepulchro vincula pateretur." (Beda Ven. De locis sanct. c. 5.)

[53]) „Clerici, quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver obvoluerunt" (S. Hieron. ep. XLIX. ad Innocent.)

invelirea cadavreloru in linteole de colore luminata alba, ca despre unu ritu generalu. [54])

Dar nu peste multu se introduse datin'a, a dá mortiloru deasupra linteoleloru albe sî alte vestminte noue de diverse colori si forme, diferite de cele ordinarie de tote dîlele, preparate anume, tragundu-lise uneori in petiore si calciuni in semnulu, ca stau gat'a a plecá dupa chiamarea Ddiecsca la tribunalulu cerescu [55]); remanendu cu incetulu vestmintele albe reservate ca unu privilegiu pentru prunci sî fetiore, in tipulu nevinovatîei si alu curatîei loru.

Acum S. Joanu g. d. a. cunosce acestu usu alu vestminteloru noue funebrale, indegetandu si la sensulu loru misticu, ca simbole ale nestricatiunii nostre. [56])

Panace cei meseri — precum se vede din Tertulianu — se ingropau din contribuirile publice facute de credintiosi la S. Liturgia, [57]) imbracati de siguru onestu, dar cu simplatate amesurata starii loru; avutii desvoltau mare pompa la immormentare, si ornamintele loru funebrale erau de comunu de materia si preparatiune pretiosa, cum adeverésce S. Augustinu vorbindu despre pomp'a desvoltata la ingropatiuni [58]) ce'a ce intruneori escedá pana la

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[54]) „Candore nitentia claro praetendere lintea mos est" (Prudent. Hymn. X. De exequiis mort.)

[55]) „Nec debent indui vestibus communibus, prout in Italia fit. Et ut quidam dicunt, debent habere caligulas circa tibias, et sotulares in pedibus, ut per hoc ipsos esse paratos ad judicium repraesentetur." Durand. Ration. VII. 35.

[56]) „Novis vestibus mortuos induimus, novum vestimentum incorruptibilitatis nostrae praesignificantes (S. Chrysost.)

[57]) Modicam quisque stipem menstrua die apponit .... indo non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed egenis alendis humandisque (Tertull. Apolog. XXXIX)

[58]) Pompa est funeris .... involvitur pretiosis vestibus ! (S. August. in psal. XLVIII serm. 1)

unu lucsu neratiunalu, — lucru, care lovindu-se in spiretulu santei nostre religiuni, SS. parinti se incingu in contra-i la lupta infocata, combatendu-lu cu tota fortia elocintiei. Ce folosu! eschiama cu indignatiune S. Joanu g. d. a. de acést'a pompa? Prin vestmintele pretiose sî aurite, cu cari adornati mortii, ce ajungeti alt'a, decatu ca desceptati invidia sî recriminari, sî deschideti gurele tutororu ìn contra loru; toti erumpu in cuvinte de indignatiune si blastema mortulu, care nu incetà a resipi banii cá nebunulu neci dupa morte. — Adaugeti reulu, cà pre-candu mormintele seraciloru remanu in securitate prin simplatatea vestminteloru loru; mormintele avutîloru suntu espuse la profanatiuni prin pomp'a scumpa a imbracaminteloru loru. In daru incuiatoriele, in daru usiele, in daru custodii, le sparge lacomi'a de bani! [59]).

Aceleasi cuvinte de condemnare a acestui abusu in vestmintele funebrale, ne suna si de pe buzele santului Jeronimu, care striga, cu una ironia amara, contempuraniloru sei: Crutiati, crutiati celu pucinu averile vostre, de cari atâtu vi este lipitu sufletulu! Pentru ce infasiurati mortii vostri in vestminte aurite? Pentru ce nu incéta ambitiunea in midiloculu doliului si alu lacrimeloru? Séu dora

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[59]) „Quae utilitas? Cum enim defuncto multam substraveris vestem pretiosam et auratam, nihil aliud nisi maiorem invidiam et criminationem attuleris, et adversus defunctum omnium ora aperueris, dum singuli rumpuntur indignatione, et mortuum exsecrantur, qui ne post obitum quidem insanire in pecunias desiverit. Huc accedit aliud malum, quod furum occuli irritantur. Pauperis enim cadaver nemo spoliare curat, ipsa indumentorum vilitate tutum. Hic autem obices et serae, fores atque custodes, omnia in cassum adhibentur, cum pecuniarum aviditate nihil non audeant, qui talibus maleficiis se assuefecerunt. S. Chrysost. serm. 5. de S. Anna.

Biblioteca Universitatii Regele Ferdinand I. din Cluj • ROMÂNIA

cadavrele celoru avuti nu potu putredî, decatu in metasa? [60]).

Eca la astfeliu de cuvinte i rapesce insufletîrea apostolica; si déca s'aru deschide astadi mormintele loru, si s'aru scolá acesti mari barbati la noua viétia, privindu la abusurile de pompe nefolositorie, ce se facu la unele ingropatiuni si astadi spre a satisface vanitatii desierte, ore nu s'aru vedé constrinsi a descinde éra in arena si a se sufulcá la noua lupta?!

Peste totu vestmintele funebrale — ce'a ce e naturalu — variau multu, ca sî astadi, dupa starea sî demnitatea celoru morti. Pontificii, patriarcii, episcopii, preotii, diaconii, monacii, imperatii, ducii, sî alte persone constituite in demnitate, se ingropau cu insemnele sî in ornamintele distinctive ale rangului loru.

Astfeliu nara Eusebiu despre Constantinu celu mare, cà fú pusu in secriu adornatu cu insemnele regale, cu purpura si diadema. [61]) Ace'a-si constata Bolandistii in actele martiriloru despre pontificele Adrianu, despre S. Ignatu patriarculu din Constantian'a etc. sî Baroniu despre Petru Alesandrinulu, care fú pusu spre repausu in vestmintele sale preotiesci [62]) ce'a ce se prefacú

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

[60]) „Parcite quaeso vos, parcite saltem divitiis, quas amatis Cur et mortuos vestros auratis involvitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lacrymasque non cessat. An cadavera divitum nisi in serico putrescere nesciunt?! (S. Hieronym. in vita S. Paul. eremit.)

[61]) „Funus imperatoris in arca aurea sublime jacens, regiis insignibus, purpura scilicet ac diademate, honoratum.“ (Euseb. Vita Constant. IV. 66.)

[62]) „Indutus sacerdotalibus vestibus .... sepulturae mandarunt.“ (acta s. Petri Ales. apud Baron. ad ann. 310. num. 10.)

in una regula generala atâtu in baseric'a occidentala [63]). câtu sî in cea orientala [64]).

Ba in tempurile, candu nu erau atâtu de neindatinate austeritatîle mortificatiunii, ca astadi, unii pentru de a odiní si in gropa asiá, cum au petrecutu in vietia, lasáu, dupa Durandu, a fi immormentati in cilicie, in semnulu penetintiei, in care au traitu sî au moritu [65]).

Incununarea mortîloru cu cunune de flori, cum erá datina la pagani, trecea in ochii crestiniloru antici de una superstitiune pentru asemenatatea, ce o are cu ritulu incununarii idoliloru usuatu la pagani, — deunde s. Clemente Alesandrinulu privesce in aceste cunune unu semnu alu repausului lipsitu de speranti'a vietiei, aruncandu in faci'a paganiloru acus'a, ca 'si incununa mortii, cum si-incununa idolii inanimati, ca sî candu ar dechiará prin ace'a, cà i credu morti, stinsi in eternu [66]). Minuciu felice constatandu, cà crestinii nu-si adorna mortii cu flori vescedîtorie ca unii, cari ascepta a primi dela Ddieu cunun'a impletita din flori immortale — cunun'a nemorirei, i-denéga acestei datine sî ensasi rationabilitatea, càci ce trebuintia are celu fericitu, sî ce bucuria celu nefericitu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

[63]) „Clerici vero si sint ordinati, illis instrumentis induti sint, quae requirunt ordines, quos habent.“ (Durand, Ration. VII. 35).

[64]) „Pontificem quidem sive sacerdotem .... propriis suis vestimentis indui praecipit Ecclesia ... Pontificiis sive sacerdotalibus indumentis circumdant .... Si vero vita functus fuerit Monachus ... monachalibus eum circumdant vestibus“ (Symeon Thessal. can. CCCLXI.)

[65]) „Quidam vero cilicio induuntur, ut hac veste insignia poenitentiae repraesentent; nam cinis et cilicium arma sunt poenitentium“ (Durand. Ration. VII. 35.)

[66]) „Mortuos coronant, quemadmodum idola eo facto mortua esse adserentes (Clem. Alex. Paedagog. II. 8.)

de flori peritorie?! [67]). — — Cene nu vede inse, ca prin aceste nu se condamna, nu pote fi condamnata datin'a introdusa mai tardîu sî latîta forte, de a pune in semnu de distinctiune flori impletite, ori cununa pe pieptulu, ori pe secriulu teneriloru si tenereloru repausati in verginitate; cu atâtu mai pucinu datin'a pia universala, de a condecorá cu flori si ghirlande de flori mormintele, crucile si monumintele redicate asupra mormînteloru, unde jacu puse spre repausu osele iubitîloru nostri, cari paru a strigá repausatului in mormentu: ca aceste flori traesce in sufletele nostre memori'a t'a scumpa. Nu te vomu uitá!

Sî acum, e necesariu ore a aretá invetiatur'a edificatoria, cuprinsa in acést'a ceremonia ca semburulu in cogia?! Dar au nu a primitu crestinulu in s. Botezu vestmentu albu, asiá numit'a crusma, in semnulu nevinovatîei angeresci sî alu luminei ceresci, in care imbracase Christosu sufletulu lui ca intr'una haina de nunta?! Au nu juruí crestinulu in s. Botezu, a pastrá acestu vestmentu alu curatîei sî dreptatii nepetatu pana la resuflarea cea dein urma?! Eca linteolulu albu, luminatu, ca unu semnu, ca si-a sustienutu cu barbatîa loculu in numerulu aceloru pucini alesi din Sardes, despre cari scrie apostolulu, cà nu si-au intinatu vestmintele loru, sî ca in resplata se voru imbracá in vestmentulu stralucitu alu gloriei, commoscenitori cu Cristosu [68]); séu éca vestmentele noue funebrale cá simbolu, cà deca din slabitiune omenesca si-a intinatu cu peta lumesca hai-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[67]) „Nec mortuos coronamus, cum et beatus non egeat, et miser non gaudeat floribus, ... Nec adnectimus arescentem coronam sed a Deo aeternis floribus vividam sustinemus.“ (Minuc. Fel. XII.)

[68]) „Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.“ Apos. III. 4. —

n'a nevinovatîei primita in Botezu, imbracatu deìn nou prin penetintia in dreptate sî santîa, ca nou omu, curatu si dreptu pornesce pe calea eternitatii la creatoriulu seu. [69])

4. Culcarea trupului in secríu si espunerea cu cruce sî intre lumine.

Ori câtu se fia de mare line'a marcala, ce o-au trasu postulatele convietiuirii sociale intre omu si omu, intre imperati si supusi, intre avuti sî seraci, intre domni sî servi, intre invetiati si neinvetiati, o sterge mórtea cu suflarea sa ghiaciósa! Siediutu-a pe tronu cu schiptrulu poterii in mana, cu coron'a maririi in giurulu templeloru sale; séu portatu-a jugulu vietiei sgulitu la vetr'a rece a unei colibióre serace, prin ale carei crepature intra sî esu venturile dupa placu; nu e intrebare, nu preferire, nu esceptiune; sî unulu sî altulu, cel'a depe 'naltîmea tronului seu, ca cest'a dela pragulu vetrei sale cauta se descinda captivu in ace'a mica locuintia care abia e in stare a-i cuprinde trupulu ferecatu in catusiele mortii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trupulu spelatu, unsu, imbracatu se asiedia *intr'unu secríu* seau cosciugu, cum se mai numesce.

Secriele usitate la crestini erau, cum adeveresce s. Ambrosiu, de comunu de lemnu [69b]). Dar' cà nu lipseau neci secríe de metalu pretîosu, la cei mai avuti, ni-e marturu *Eusebiu,* care scrie despre *Constantinu,* ca trupulu lui fú asiediatu in secríu auríu. [70])

---

[69]) Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis! (Ephes. IV. 24.)

[69b]) „Feretrum ligneum est.“ [S. Ambros. in cap. II. Lucae].

[70]) „Militares acceptum corporis ipsius tabernaculum in auream capsam collocarunt.“ [Euseb. De vita Constant. IV.)

Trupulu in secríu se pune de comunu pe dosu, cu faci'a in susu, cu manele compuse pe pieptu in form'a crucii, dandu-i-se intruneori in mane si semnulu scumpu alu mantuirei nostre, s. cruce; remanendu reservatu pentru ministrii altariului privilegiulu distinctivu, de a portá sî in mórte pe pieptulu loru acelu codice ddieescu, alu carui interpreti autorisati de susu au fostu in viétia, — s. evangelia.

Trupulu culcatu astfeliu in secríu, erá datina a-lu acoperí cu velu curatu, ce'a ce la inceputu, candu portau secriele la mormentu deschise, se faceá din causa, de a crutiá ochii publicului de privirea gretiosa a cadavrului; éra mai tardîu fu retienutu, spre a conferí sî prin acést'a la decorea esterna a ingropatiunei.

Velulu erá demulteori din materia forte pretîosa; càci s. *Jeronimu* vorbesce de velu auritu, [71]) sî *Eusebiu* amintesce de invelitóre de purpuru la inmormentarea marelui *Constantinu* [72]); lucru, care degeneratu in lucsu, s. *Jeronimu* 'lu condamna ca unu abusu, aretandu la acele veluri scumpe cá la nesce ornate straine, in cari Mantuitoriulu Christosu nu cunosce vestmentulu invetiaceiloru sei, pre cari a voitu a-i vedé luminandu in vestmentulu umilintiei dupa modelulu maretiu alu vietiei sale, care ni-lu lasà cá una sacra ereditate spre acomodare sî imitare [73]). Asiediatu astfeliu trupulu in secríu, remane espusu pe ceva piedestalu mai inaltu seau in baserica, seau in casa, pana la

---

[71]) „Aureum feretro velamen obtenditur.“ [S. Hieron. epist. XXVII in epitaph. Pauiae.)

[72]) Illamque (capsam auream) purpurato operculo obtexerunt.“ [Euseb. loc. cit.]

[73]) „Videbatur mihi Christus tunc de coelo clamare: non agnosco vestes, amiatus iste non est meus, hic ornatus alienus est.“ [S. Hieron. loc. cit.]

or'a inmormentarei; datina, ce si-tinde radecinele sale pana susu la seclele prime ale crestinatatii.

Paulinu scrie in viéti'a santului *Ambrosiu*, cà trupulu lui dupa mórte fu dusu la baserica, unde remase espusu tota nóptea. [74])

Astfeliu Eusebiu despre Constantinu. [75]) *Pelagia* dupa *Gregoru* de Turu se roga cu buze de morte, a nu fi indata ingropata, ca se nu fia lipsiti de privirea trupului ei casnicii, consangenii si toti, cei ce aru dorí se o véda in morte. [76])

Astadî espunerea se intempla de comunu in casa; éra in unele locuri, anume in cetati mari, trupurile repausatîloru de conditiune mai misera se porta indata dupa morte in cas'a mortuaria edificata spre scopulu acest'a.

In giurulu cadavrului espusu se asiedia luminarie cu lumine aprinse, éra la capu i-se pune, pe unde e datina, s. cruce.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Usulu faclieloru, sî alu lumineloru la inmormentare este contempuranu cu ensasi originea crestinismului; cum se va aretá acest'a in alta parte a acestui traptatu alu nostru; éra in specie usulu luminarieloru cu lumine aprinse in giurulu cadavrului espusu fú observatu acum pe tempulu lui Constantinu, cum adeveresce *Eusebiu* in descrierea inmormentarii acestui maritu sî santîtu imperatu. [77])

---

[74]) „Ad ecclesiam maiorem antelucana hora, qua defunctus est, corpus ipsius portatum est; ibique eadem fuit in nocte, qua vigilavimus in pascha.“ [Paulin. in vita Ambrosii.]

[75]) „(Corpus ipsius) Constantinopolin deportarunt; deinde in basilica omnium praestantissima sub altissimis gradibus deposuerunt.“ [Euseb. loc. cit.]

[76]) „Queso fili dulcissime! ne me ante diem quartum sepeliatis, ut venientes famuli famulaeve, omnes videant corpusculum meum, nec ullus frustretur ab exequiis meis — de his, quos studiosissime enutrivi“ [Greg, Turon. de glor. confess. c. 104.]

[77]) „Luminibus super candelabris aureis circumcirca accensis

Luminariele se punu in form'a crucii; unulu la capu, altulu la petiore, sî câte unulu la cele doue laturi. [78])

Câte ceremonie, atâte misterie, atâte invetiature!

Secrîulu, in care se asiédia trupulu, au nu este elu preste totu cá un'a corabia, asemene corabiei lui Noe, care plutea asupra apeloru diluviului, in care trece repausatulu din valurile lumii acestia la tiermurile unei patrie mai fericite?!

Éra incâtu secrîulu e din lemnu, au nu vedemu cu s. *Ambrosiu* intipuita prin elu speranti'a inviarei marite, ce ne ascepta?! Au nu ne vestesce elu, ca precum arborele uscatu sî despoiatu de florile sî frundiele sale prin gerulu iernei reci, de nou 'si capeta poterile, de nou se adorna cu frundie sî flori la caldur'a sórelui de primavéra; astfeliu trupurile nóstre vescedîte, despoiate de tipulu si frumseti'a loru prin suflarea rece a mortii, candu va resarí acusi sorele stralucitu alu inviarii, éra se voru desceptá sî scolá din culcusiurile loru spre bucuriele eterne ale vietiei ceresci. [79])

Culcarea mortului in secriu cu faci'a in susu, au nu este acest'a una viua espresiune a dorintiei, de care se topesce sufletulu repausatului, cá odiniora sufletulu imperatului psalmistu, a intrá in curtîle Domnului in patri'a ceresca? [80]) sî noue celoru remasi aici au nu ne intinde

admirabile spectaculum videntibus exhibuerunt" [Euseb. de vita Constant. loc. cit]

[78]) „Candelabra quatuor; ad pedes unum, ad caput alterum, et duo hinc inde ad latera, crucem effiçiunt" [Goas. Euchol. Graecon. in offic. fun. in sacerd. not. 8.]

[79]) „Feretrum ligneum est propter spem resurgendi. Lignum enim etsi antea non proderat, posteaquam tamen Jesus id tetigit, proficere coepit ad vitam" [S. Ambros. in cap. II. Luca]

[80]) „Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini" [Ps. LXXXIII 2.]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ea salutari'a amonitiune, a indreptá corabi'a vietiei nostre catra tiermurile aceloru inalte regiuni, pana vomu descalecá fericiti la Ddieu, in care singuru potemu sperá a aflá odin'a sufleteloru nóstre?! [81])

Si compunerea maniloru in form'a crucii pe pieptu, ce frumosu ni representa ea starea suplicatoria, in care sufletulu se infacisia 'naintea Tribunalului infricosiatu din ceriu, cerendu indurare, sî asteptandu intre fiori sentinti'a necerta a Judecatoriului inaltu, dela care nu mai este apelata? [82]) repunendu-si sî invitandu-ne a repune sî ensîne tota sperarea nostra in cruce, sî in sangele mnelului frantu pentru noi pe altariulu crucii. [83])

Si luminele aprinse, ce ardu in giuru, au nu sunt ele una demna manifestatiune de onorea detorita locuintiei sufletului nemoritoriu? sî simbolu alu credintiei, cà pana trupulu jace acolé, cadiutu su secerea mortii, preda putrediunii, sufletulu traesce . . . . traesce?! numai acum traesce in adeveru, intrandu ca unu atletu invingatoriu in lumin'a vietiei eterne [84]) lumina, care ne va resarí acusi sî noue, deca asemene fetioreloru intielepte din s. evangelia, vomu stá pururе parati, a intempiná cu lumine aprinse, cu luminele fapteloru bune pre Mirele sufleteloru nostre. [85])

Sî in urma *espunerea corpului* spre privire, catu este

---

[81]) „Fecisti nos Domine! ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.“ [S. August. Confess. l. I.]

[82]) „Quid tam pavendum, quam judicandus adstare illi tam terrifico tribunali, et incertam adhuc exspectare sub tam stricto Iudice sententiam.“ [S. Bern. in ps. 90.]

[83]) „Recipite fugitivum vestrum in sanquine Christi.“ [S. Bern. moditat. c. 4.]

[84]) „Quid sibi volunt clarae lampades? An non eos tamquam athletas deducimus“?! [S. Chrysost. hom. 4. in ep. ad Hebr.]

[85]) „Ecce sponsus venit, exite obviam ei.“ [Math. XXV. 6.]

ea de instruptiva, catu de edificatoria! Au nu ne striga acelu trupu inanimu: *„Cu adeveratu desiertatiune sunt tote, si vieti'a acest'a este umbra si visu!* — *„Care marire stà pe pamentu neschimbata?“* — *„Ce taina este acest'a, ce s'a facutu pentru noi? Cum ne amu datu stricatiunei? Cum ne amu injugatu cu mortea?* etc. etc. (cf. ofic. funer. in Eucol.) Sî pona trupulu fora graiu sî sentîre pare a ne strigá astfeliu; au nu pare a comparé sî sufletulu repausatului inaintea nóstra, si a bate la usi'a sufletului nostru esorandu, a-lu petrece la locuintiele eterne, si a-i asistá in respunsulu dandu inaintea tribunalului infricosiatu din ceriu cu rogatiunile nóstre?! *„Ci ve rogu pre voi toti si me umilescu vóue, ne'ncetatu ve rogati lui Christosu Domnedieu pentru mine, cá se nu me despuna dupa pecatele mele, la loculu celu de tortura; ci se me asiedie unde este lumin'a vietiei.“* (cf. ofic. fun. in Eucol.)

Éca pentru-ce s. baserica nu numai nu reproba, ci comenda si santiesce prin usulu seu espunerea trupuriloru repausatîloru — deschidiendu bucurosu spre acestu scopu — cum erá datina odiniora — chiaru usiele caseloru lui Ddieu, càci deca acum sî simpl'a memoria a mortîi este atâtu de salutaria, cu câtu mai vîrtosu strabate privirea mortului cu frica sufletele nostre — frica santa, fruptuitoria, care dupa s. Augustinu cá unu cuiu alu carnii, afige de lemnulu crucii tote patimele nostre [86]) desteptandu-ne a privi la capetulu nostru comunu, si a ne tîentí ochii la bunurile, ce ne astepta in patri'a eterna! [87]); pe ale carei tiermuri

[86]) „Timor de futura morte mentem necessario concutit, et quasi clavus carnis, omnes motus superbiae ligno crucis affigit.“ (S. August. de doctr. Christ.)

[87]) Melius est ire ad domum luctuos, quam ad domum convivii; in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat, quid futurum sit.“ (Eccl. VII. 3.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

éea-lu acum desealecatu éra unu conluptaciu alu nostru, pe care deca erámu detori a-lu sustienea cu rogatiunile nostre in lupt'a vietiei [88]); au potemu-i, au iertatu ne este a-i refusá spriginulu rugatiuniloru nostre in faci'a trupului lui rece in or'a, candu 'naintea tribunalului cerescu se desbate chestiunea sortii lui eterne?! [89]).

5. Priveghiulu langa cadavru pana la or'a înmormentarii.

Cum stà acole trupulu vescedîtu, ca unu arbore smulsu din radecina si trentitu la pamentu [90]), cu carnea consumta in foculu fortuneloru mortii, cu buzele inchise [91]), fora sentiu, fora potere, repausatulu — precum aieptaseramu in puntulu precedinte — pare a ne strigá dela pragulu eternitatii cu Jobu celu amaritu: „Indurati-ve spre mine, indurati-ve, incai voi amicii mei, càci man'a Domnului m'a atinsu pre mine“! [92])

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sî vinu consangenii sî se aduna amicii cu doliulu in sufletu, ca se 'lu planga, sî plangandu lu in priveghiu constante pana la or'a inmormentarii, 'lu redica la forulu ddieescu prin rogatiunile loru. [93])

Sacra datina, care ne remase ereditate cá una scumpa relicvia dela stramosii nostri, crestinii primi, cari adunati

---

[88]) „Orate pro invicem; ut salvemini.“ (Jac. V. 16.)

[89]) „Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a pecatis solvantur.“ (II. Macab. XII. 46.)

[90]) „Destruxit me undique, et pereo et quasi evulsae arbori abstulit spem meam.“ [Job. XIX. 10.]

[91]) „Consumptis carnibus, adhaesit os meum.“ [Job. ib. 20.]

[92]) „Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.“ [Job. ib. 21.]

[93]) Sustinete hic ... et vigilate. [Marc. XIV. 34.]

la cas'a de gele, petreceau priveghiandu in giurulu celui repausatu dî sî nopte, in rogatiune sî viersuire de psalmi.

Astfeliu reporta s. *Augustinu*, cà repausandu mama sa, s. *Monic'a*, *Evodiu* apucà psaltirea, sî incepú a psalmí cantandu, sî toti casnicii i respundeau: Indurare si judecata voiu cantá tîe Dómne![94]) Despre s. Fulgentiu cetimu la biografulu lui, cà espunendu-i-se cadavrulu in oratoriulu monastirei, fusera invitati preotii sî monacii, a priveghiá in giuru-i tota noptea in psalmi, imni sî cantece spirituale.[95])

Despre s. Macrin'a scrie s. *Gregoriu din Nis'a*, cà pana sunau langa cadavrulu ei cantarile fetioreloru mestecate cu lamentarile loru doliose, din partile vecine concurse atât'a publicu, incâtu erá angusta cas'a a-i cuprinde; si terminatu priveghiulu de nopte in cantari de psalmi, pe la murgitulu dîlei viersuirea psalmiloru nu se potea face, fora a fí intrerupta, turbata, de multîmea barbatîloru si a mulieriloru, cari se adunasera din tote partile vecine.[96])

Sî Eusebiu vine a constatá aceasi la mortea imperatului Constantinu, care espusu in baserica cu una pompa,

---

[94]) „Ubi Monica efflavit spiritum ..... psalterium arripuit Evodius; et cantare coepit psalmum, cui respondebamus omnis domus: Misericordiam et judicium cantabo tibi Domine! [S. Aug. Confess. IX. 12.]

[95]) Corpus ... in oratorio monasterii constitutum, tota nocte illa in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus vigilare monachos simul et clericos invitavit.“ [Vit. S. Fulgent. apud. S. 1. Jan.]

[96]) Dum haec agebamus, et virginum cantu lamentationibus commixto resonabat locus, fama nescio quomodo undique diffusa, omnes finitimi ad funus confluxerunt, adeo ut concurrentes vestibulum non caperet. Cum igitur nocturna pervigilatio, ut in martyrum celebritate, canendis psalmis perfecta esset, confluentium vicinis e locis omnibus virorum et mulierum multitudo psalmorum decantationem fletibus interpellabat.“ [Greg. Turon. De vita Macrinae.]

cum nu s'a mai vediutu su radiele sorelui neci odata pe pamentu, multîme de onoratori lu padiau privighiandu dîle sî nopti. [97])

Voiti sensulu? Ni-lu arata s. Joanu g. d. a., candu observa, cà psalmii, rogatiunile nu se facu, ca se erumpemu in plansete sî espeptorari de indignatiune, — ci ca se intonàmu multiumita sî lauda lui Ddieu, care primí pe repausatulu in bucurí'a casei sale, [98]) spre a-i pune pe frunte coron'a invingerii, liberandu-lu de ostenelele, de luptele sî periclele vietii, [99]) dorindu-ne, esorandu-ne dupa cuvintele lui *Dionisiu Areopagu,* sî noue acusi asemene sorte, asemene marire; [100]) sorte fericita, marire neasemenata, la care ca se potemu ajunge sî noi odiniora, se stamu ca osténulu postatu la panda, pururе destepti, pururе priveghiandu. [101])

Ce ne mai trebue documinte?! Sî cu privire la priveghiu, sî cu privire la sensulu lui. Martura ni este tota anticitatea crestina; martura datin'a pastrata cu scumpatate pana in dîlele nostre in tote partîle, unde traesce poporulu evangeliei, ca una prea frumosa sî laudabila traditiune.

---

[97]) Admirabile spectaculum videntibus exhibuerunt, quale in nullius unquam funere sub solis huius radiis inde a mundi constitutione super terram visum est ..... plurimi circumeuntes noctes ac dies vigilanter (corpus) custodiebant. [Euseb. De vita Constant.]

[98]) Psalmodiae, preces ..... non adsunt ut fleas, moereas, et indigneris, sed ut gratias ei agas, qui defunctum accepit. [Chrysost. hom. De dormient.]

[99]) Annon Deum glorificamus, et gratias agimus, quo eum, qui exessit, iam coronaverit? quod a laboribus liberaverit? [Chrysost. hom. 4. in ep. ad Hebr.]

[100]) Propinqui eius, qui defunctus est, pro iure divinae propinquitatis ac morum similitudine beatum ipsum praedicant, quod ad optatum victoriae bravium pervenerit, atque sibi similem sortem optant. [Dion. Areopag. De eccl. Hier. VII.]

[101]) Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. [Luc. XII. 37.]

Pastratu-s'a ore pana astadi?

Cum? — Asia ore precum ni o-au lasatu strabunii in esemplulu loru maritu? Curata? Santa? mangaiatoria? impunatoria sî edificatoria?!

Cine va mai conosce datin'a santa a strabuniloru nostri crestini in acele ospetie de beutu si de mancatu, in acele conventicule de lepetiri triviale sî de escesuri frivole, cari se insceneza astadi in casele mortîloru nostri?! in cari tote sunt iertate, numai rogatiunea eschisa, numai pietatea esilata!

Asia dar' adormirea confratîloru nostri in locu de a ne petrunde sî a ne miscá spre indurare catra sufletele loru, pentru de a pledá la Ddieu in interesulu causei loru, cu poterea rogatiuneloru nostre ferbinti, — si spre indurare catra sufletele nostre, — cari acusi voru stá sî ele tremurandu la portele eternitatii, pentru de a le portá cu vigilare neadormita, ca odiniora s. Davidu, in palmele nóstre, [102]) ferite de peta lumésca, amblandu in odorulu perfeptiunei crestine; se ne deservesca inca de ocasiune, a nutrí era la noi sensualitatea? a satisface pofteloru patimasie? a mai crestá pe vergeu'a socotei nostre pecate, cari ne pregatescu perirea?! Tristu testimoniu alu decadintiei morale a epocei in care traimu!

Combateti ven. preoti! acestu veninosu abusu, combateti acesta deploranda degenerare dela datinele sacre strabune, cu tota energi'a, cu totu zelulu. O societate bolateca, inveninata reclama intercesiunea vostra: tindeti-i man'a, salvati-o! — —

---

[102]) „Anima mea in manibus meis semper." (Ps. C. XVIII. 109).

Sî acum dupa ce dedi cursu liberu dorerei, in care mi-se cufunda sufletulu la privirea tristului tablou, ce mi-lu infacisia priveghiurile indatinate astadi, grabescu a inchiaiá.

Éca am scosu on. lectori! numai una mica petricea din mosaiculu admirandu alu ritului nostru: ceremoniele, indatinate la preparatiunea trupuriloru pentru înmormentare; sî cu ce mangaiere si mûndría implu si aceste sufletele nóstre vediendu, cum primite din traditiunea primeloru generatiuni crestine, ele porta asuprasi sigilulu secleloru, venerande nunumai dupa sensulu sî destinatiunea, ci sî dupa caracterulu anticitatii, ce li este imprimatu. Au nu cauta se ne plecamu inaintea loru cu reverintia sî se le imbratiosiamu cu caldura, recunoscundu cu tenerulu Sturza repausatu vai! in florea vietiei, cà precum in tota liturgi'a nostra, astfeliu si in aceste — melodi'a credintiei, sperantiei sî iubirii stramosîloru suna in urechile nostre, care si-afla resunetulu in seclele cele indepartate ale trecutului crestinu. [103])

---

[103]) „Toute cette divine Liturgie n'est que la melodie de l'amour de la foi et de l' espérence, qui ressuscitent les échos lointains du passé". [Considerations sur la doctrine et l' esprit de l' église orthodoxe par Alexandre de Stourdza a Stuttgard 1860.]

BCU Cluj / Central University Library Cluj
BIBLIOTECA UNIV
1422 19.X.1938
CLUJ

ANUNCIE.

„Predicatoriulu Sateanului Romanu“, Scriere periodica pentru predici si alti articuli din sfer'a basericesca, ese in Gherl'a su redactiunea Pre tului Niculae F. Negrutiu si se prenumera pre I anu cu 4 fl. v. a. — Prenumerantii, solvindu pretiulu pre unu anu, pr escu atis *„Cartile Sateanului Romanu.“*

„Cartile Sateanului Romanu“, Scriere periodica pentru tote trebuintiele poporului romanu, ese totu in Gherl'a su redactiunea acelui'asi si se prenumera pre I anu cu 1 fl. 50 cr. v. a.

Dela Redactiunea Predicatoriului se mai potu procurá :

„Predicatoriulu Sateanului Romanu“ Cursulu I. — Anulu 1875, Cursulu II. Anulu 1876 si Cursulu III.— Anulu 1877, fiecare deosebi cu pretiulu redusu la 2 fl. v. a.

„Cartile Sateanului Romanu“ Cursulu I.— Anulu 1876, Sem. II. cu pretiulu redusu la 50 cr. v. a. Din acestea se mai afla Cursulu II. — Anulu 1877 completu in [illegible] esemplarie si se vende cu 1 fl. 50 cr.

„Cununa de doliu pre mormentu,“ seau viersuri si iertatiuni la morti, de Georgiu Stefanu, cu 50 cr. v. a.

„Tabele istorice sincronistice“ ale Colo[illegible]niloru romane din Daci'a Aureliana de Dr. J. M. Lazar[illegible] cu pretiulu redusu la 40 cr. v. a.

„Concordanti'a biblica reale“ seau loc[illegible]uri scripturali deduse in ordu alfabeticu dupa diversele mat[illegible]rii, de Titu Budu, doue tomuri mari, cu pretiulu redusu la [illegible] fl. v. a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj